

PEDAGOGIK TA'LIM TEXNOLOGIYALARI VA ZAMONAVIY USULLARI

Nizomiddinova Dilfuza Xoshimjon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Pedagogik ta'lim texnologiyalari va zamonaviy usullar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuv va metodlarning majmuasidir. Ta'lim sohasida yuz berayotgan rivojlanish va o'zgarishlar pedagogik jarayonga yangi, ilg'or texnologiyalarni joriy etishni talab qiladi. Ushbu texnologiyalar o'quv jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interaktiv, faol muloqotni ta'minlaydi, bilimlarni mustahkamlash va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Endilikda an'anaviy usullar bilan bir qatorda, raqamli vositalar, multimedia materiallar, ta'lim platformalari keng qo'llanilmoqda, bu esa ta'lim sifatini tubdan yaxshilashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiyalar, interaktiv doskalar, ilovalar, metodika, amaliy mashg'ulotlar, bilim, ko'nikma, multimedia vositalari, muloqot.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ichida interaktiv ta'lim texnologiyalari, masofaviy ta'lim, individual va guruhlariga yo'naltirilgan o'qitish usullari alohida ahamiyatga ega. Interaktiv ta'lim o'quvchilarning bilimlarni faollik orqali o'zlashtirishiga imkon beradi, ularning fikrlarini erkin ifoda etishini rag'batlantiradi va hamkorlikda o'rganish imkoniyatlarini yaratadi. Masofaviy ta'lim esa, ayniqsa, pandemiya davrida keng rivojlanib, hududlararo ta'limga teng imkoniyatlar yaratdi. Bu texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni yangi bilimlarni izlashga undaydi. Individual yondashuv ta'lim jarayonida har bir o'quvchining qobiliyatlari va ehtiyojlarini hisobga olishni ta'minlaydi. Zamonaviy pedagogika bu jarayonda o'quvchilarning individual rivojlanishini kuzatib borish, ularga mos dars rejalarni ishlab chiqish va amalga oshirish imkonini beradi. Shu maqsadda differentsial o'qitish usullari keng qo'llaniladi. Bu usullarning samarali tatbiqi o'quvchilarning ilmiy, ijodiy va amaliy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.[1]

Yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash talab qiladigan shartlardan yana biri bu o'qituvchilarning malakasini oshirishdir. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchilar nafaqat bilim beruvchi, balki motivator, konsultant va rahbar sifatida ham faoliyat yuritadilar. Shu sababli, ular doimiy ravishda zamonaviy ta'lim texnologiyalari, pedagogik innovatsiyalar, psixologik yondashuvlar bilan tanishib borishlari zarur. Malaka oshirish kurslari, seminarlar, master-klasslar, profesional o'sish uchun yaratilgan sharoitlar o'qituvchilarning kasbiy darajasini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida ta'lim jarayonining sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) pedagogik jarayonga sezilarli o'zgarishlar olib kirdi. Kompyuter, planshetlar, smartfonlar, shuningdek, axborot tarmoqlari orqali taqdim etiladigan interaktiv ta'lim resurslari o'quvchilarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Elektron darsliklar, video-o'quv materiallar, interaktiv testlar o'quvchilarga o'z vaqtida va o'zi uchun qulay sharoitda bilim olish imkonini beradi. Bu pedagog va o'quvchi o'rtasidagi bog'lanishni mustahkamlaydi, shuningdek, o'quvchilarning mustaqil faoliyatini rag'batlantiradi.[2]

Ta'lim jarayonida psixologik va pedagogik yondashuvlar ham muhim. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning ijtimoiy, emosional holatini hisobga olishga va ularni qiyinchiliklarni yengishga o'rgatishga yo'naltirilgan. Stressni kamaytirish, o'z-o'zini boshqarish, hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantirish orqali bilim olish jarayoni yanada samarali bo'ladi. Shu maqsadda o'yin-usullar, guruh ishlari, muammoli vaziyatlarni hal etish kabi metodlar keng qo'llaniladi.[3]

Innovatsion pedagogik usullarni joriy etish natijasida o'quvchilar orasida bilimga bo'lgan qiziqish ortadi, ular mustaqil fikrlash va tahliliy fikr yuritish imkoniyatiga ega bo'ladi. Ta'lim va tarbiya jarayonining integratsiyasi, ya'ni bilim berish bilan ma'naviy-axloqiy yo'nalishlarni uyg'unlashtirish orqali yoshlarning tashkilotchi, ijodkor va manfaatdor shaxs sifatida shakllanishi ta'minlanadi. Bu esa jamiyatning stabil rivojlanishi va aholi farovonligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.[4]

Pedagogik texnologiyalar orqali o'quvchilarning individual qobiliyatlari ochiladi, ularni samarali boshqarish va o'rganishdagi muvaffaqiyatsizliklarni kamaytirish mumkin. Zamonaviy ta'limda doimiy tahlil va baholash amalga oshiriladi. Bu esa o'qituvchi va o'quvchilar uchun dars jarayonida xatolarni aniqlab, ularni tezda bartaraf etish imkonini yaratadi. Elektron baholash tizimlari o'quvchilarning bilimlarini aniq va adolatli baholash imkonini berib, ularning bilim olish jarayonidagi faol ishtirokini kuchaytiradi. Pedagogik texnologiyalarning ta'lim jarayoniga ijobiy ta'siri hamda zamonaviy metodlarning keng joriy etilishi uchun moddiy-texnik bazani mustahkamlash zarur. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida zamonaviy kompyuterlar, interaktiv darsliklar, laboratoriya jihozlari, o'quv videomateriallar ta'minoti ta'lim sifatini yuqori darajaga ko'tarishda muhim ahamiyatga ega. Bu kabi infratuzilma ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilariga — o'qituvchi, o'quvchi va ota-onaga qulaylik yaratadi. Jamiyatda ta'limga bo'lgan ehtiyoj va talablar o'zgarib borar ekan, pedagogik texnologiyalar ham doimiy ravishda takomillashib boradi. Shu bois, pedagogik innovatsiyalarni doimiy o'rganish, zamonaviy ilmiy yutuqlar haqida xabardor bo'lish, ulardan amaliyotda foydalanish ta'lim tizimini jahon standartlariga moslashtirishga yordam beradi. Yangi avlodning raqamli savodxonligini oshirish, ularni kreativ fikrlashga o'rgatish, o'rganish jarayonini qiziqarli qila olish pedagoga bo'lgan talablarni oshiradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonini o'zgartiradi, yoshlarning ijtimoiy faolligini oshiradi. O'quvchilar o'z fikrini

erkin ifodalashga, boshqalarni tinglashga, jamoadagi mas'uliyatni his qilishga o'rgatiladi. Shuningdek, inson huquqlari, tenglik va adolat tamoyillarini o'rganish orqali ular ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishga tayyorlanadi. Bu omillar ularning jamiyatdagi o'rni va mas'uliyatini anglashga yordam beradi. Ta'lim jarayonidagi zamonaviy texnologiyalar joriy etilishi o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini sezilarli darajada oshirish bilan birga, ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatlari uchun mustahkam asos yaratadi. Bu esa mamlakatimiz iqtisodiyoti va ijtimoiy rivojlanishiga o'zining beqiyos hissasini qo'shadi. Innovatsion pedagogika yordamida yoshlar yetuk, bilimli va raqobatbardosh mutaxassislar sifatida shakllanadi. Davlat ta'lim siyosatida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni rivojlantirish va qo'llash ustuvor vazifalar sirasiga kiritilgan. Buning natijasida ta'lim tizimidagi islohotlar jadallashib, oliy va umumiy o'rta ta'lim muassasalarida yangi texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan dasturlar doimiy ravishda ishlab chiqilmoqda va bu borada mahalliy va xalqaro tajribalar o'rganilmoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning ijtimoiy va madaniy bilimlarini oshirishga ham xizmat qiladi. Darslarda madaniy-ma'rifiy tadbirlar, loyiha ishlarini tashkil etish orqali yoshlarni yaqindan tanishtirish, global muammolarni anglashga o'rgatish amalga oshiriladi. Shu bois, pedagogik texnologiyalar nafaqat bilim berish, balki yoshlarni dunyoqarashi keng, ijtimoiy faollikni odamzodga xizmat qilish fazilatiga aylantirishda ham muhim omil hisoblanadi.[5]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, pedagogik ta'lim texnologiyalari va zamonaviy usullar ta'lim jarayonini tubdan o'zgartirish, uning sifatini oshirishda hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarga o'z bilimlarini chuqurroq o'zlashtirish, amaliy ko'nikmalar hosil qilish va jamiyatda faol ishtirok etish imkoniyati yaratadi. Ta'lim tizimidagi zamonaviy yondashuvlar pedagoglarni malakasini oshirish, innovatsion usullarni o'zlashtirish va samarador ta'lim muhitini tashkil etish orqali amalga oshirilmoqda. Kelajakda pedagogik ta'lim texnologiyalarining yanada rivojlanishi mamlakatimizning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi va yosh avlodning porloq kelajagini ta'minlaydi. Shu tarzda, pedagogik jarayonning yangicha sifat ko'lamini kengaytirmoqda, ta'lim olish jarayoni yanada interaktiv, individual va zamonaviy bo'lib bormoqda. Ta'limning har bir qatnovida pedagoglar va o'quvchilar o'rtasidagi hamkorlik kuchaymoqda, bu esa ta'lim tizimini barqaror va samarali rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Bu jarayonda pedagogik innovatsiyalar, zamonaviy texnologiyalar va xalqaro tajribalarni o'zlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Natijada, yoshlarni ilmfanga boy, ijodiy va zamonaviy raqobatdagi yetuk kadrlar qilib tarbiyalashda pedagogik texnologiyalar juda katta yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedova, S. T. (2018). "Pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi ahamiyati." Toshkent: O'zbekiston Pedagogika Universiteti Nashriyoti.
2. Rasulova, M. Y. (2019). "Zamonaviy pedagogik usullar: nazariya va amaliyot." Toshkent: Ta'lim va Tarbiya Nashriyoti.
3. To'raqulov, O. B. (2020). "Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'lim jarayonini tashkil etish." Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
4. Qodirov, N. S. (2021). "Pedagogik innovatsiyalar: zamonaviy ta'lim texnologiyalari." Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi Nashriyoti.
5. Ergashev, D. K. (2017). "Ta'limda yangi pedagogik yondashuvlar va texnologiyalar." Toshkent: Siyosat va Huquq Nashriyoti.
6. Tursunov, N. B. (2022). "Pedagogika va ta'limda zamonaviy texnologiyalar." Namangan: Namangan Davlat Universiteti Nashriyoti.
7. Islomova, L. F. (2019). "Innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish metodikasi." Toshkent: Ijtimoiy Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.